

Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına Yönelik Tutumları ve Etkileyen Faktörler

Attitudes of Nursing Students Towards Ageism and Related Factors

İD Tuğba YARDIMCI GÜREL^a

^aHemşirelik Bölümü,
Sinop Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu,
Sinop, TÜRKİYE

Received: 04 Mar 2019

Received in revised form: 07 Apr 2019

Accepted: 14 Apr 2019

Available online: 17 Apr 2019

Correspondence:

Tuğba YARDIMCI GÜREL
Sinop Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu,
Hemşirelik Bölümü, Sinop,
TÜRKİYE/TURKEY
yardimci.tugba@gmail.com

ÖZET Amaç: Hemşirelik bölümü öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumlarının ve etkileyen faktörlerin belirlenmesidir. **Gereç ve Yöntemler:** Araştırma tanımlayıcı nitelikte bir araştırmadır. Araştırmaya katılmayı kabul eden toplam 312 hemşirelik bölümü öğrencisi araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma verileri Şubat-Mart 2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Veri toplama formu olarak Sosyodemografik Özellikler Formu ve Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ) kullanılmıştır. Veriler araştırmacı tarafından toplanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler (Frekans, ortalama, standart sapma), student t-testi, One-Way ANOVA ve Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır. **Bulgular:** Öğrencilerin YATÖ toplam puan ortalaması 85,18±7,99, alt boyut puan ortalamaları ise yaşlının yaşamını sınırlama 37,11±3,95, yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık 31,35±4,80 ve yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık 16,70±3,27 olarak bulunmuştur. Cinsiyet ile YATÖ ve tüm alt boyut puan ortalamaları arasında; anne çalışma durumu ile yaşlının yaşamını sınırlama alt boyut puan ortalamaları arasında ve mezun olduktan sonra yaşlı hastalara hizmet vermeyi isteme ile yaşlının yaşamını sınırlama, yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık ve YATÖ toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır (p<0,05). **Sonuç:** Bu çalışmada, öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumlarının olumlu olduğu ve bu tutumları cinsiyet, anne çalışma durumu ve mezun olduktan sonra yaşlı hastalara hizmet vermeyi istemenin etkilediği belirlenmiştir. Yaşlı ayrımcılığına yönelik olumlu tutumların devamlılığının sağlanması amacıyla, öğrencilere yönelik girişimsel çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlı; yaşlı ayrımcılığı; hemşirelik öğrencileri; tutum

ABSTRACT Objective: The aim of this study was to determine the attitudes of nursing students towards ageism and the related factors. **Material and Methods:** This was a descriptive study including a total of 312 nursing students who had accepted to participate in the study. The data were collected between February-March 2018 via Socio-Demographic Characteristics Form and the Ageism Attitude Scale (AAS). Data were collected by researcher. Descriptive statistics (Frequency, mean, standard deviation), student's t-test, One-Way ANOVA and Kruskal Wallis tests were used to analyze the data. **Results:** The total AAS score of the students was 85.18±7.99 and the subscale scores; restricting life of the elderly was 37.11±3.95, positive ageism for the elderly was 31.35±4.80 and negative ageism for the elderly was 16.70±3.27. Statistically significant differences were found between gender and all AAS total and subscale scores, mother working status and restricting life of elderly, desire to work with elderly after graduation and restricting life of elderly, positive ageism for the elderly and AAS total scores (p<0.05). **Conclusion:** In this study, it was determined that students' attitudes towards ageism were positive and these attitudes were influenced by gender, mother working status and desire to work with elderly after graduation. In order to ensure the continuity of positive attitudes towards ageism, the interventional studies are recommended.

Keywords: Elderly; ageism; nursing students; attitude

Ülkemizde ve tüm dünyada yaşlı nüfus giderek artmaktadır. Birleşmiş Milletler Dünya Nüfus Beklentileri Raporu'na göre, 2017 yılında, dünya nüfusunun 60 yaş ve üzerindeki kişi sayısı toplam nüfusun %13 (962 milyon kişi)'üne ulaşmıştır. Raporla, yaşlı bireylerin nüfusunun

yılda yaklaşık %3 oranında arttığı belirtilmektedir.¹ Ülkemizde ise 65 yaş ve üzeri nüfus son beş yılda %17 artmış, 2017 yılında 6 milyon 895 bin 385 kişiye ulaşmıştır. Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %8.5'e yükselmiştir.²

Yaşlı nüfustaki artış sağlık, sosyal güvenlik, çevre, eğitim, iş olanakları, sosyokültürel faaliyetler ve aile yaşantısı gibi birçok alanda toplumu etkilemektedir.³ Yaşlılık fizyolojik, psikolojik ve sosyal boyutları ile ele alınması gereken bir süreçtir. Yaşın ilerlemesi ile birlikte görülen değişimler yaşlılığın fizyolojik boyutunu ifade ederken; algılama, öğrenme, psikomotor beceriler, problem çözme ve kişilik özellikleri açısından uyum sağlama kapasitesindeki değişimler yaşlılığın psikolojik boyutunu ifade etmektedir. Bir toplumda belirli bir yaş grubundan beklenen davranışlar ve toplumun o gruba verdiği değerler ise yaşlılığın sosyolojik boyutudur.⁴ Yaşla birlikte kronik hastalıkların görülme sıklığının da artmasıyla yaşlılar toplum içerisinde bağımlı ve yük oluşturan bir grup olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, yaşlılık toplumda kaçınılması gereken olumsuz bir durum olarak algılanmakta ve yaşlılığa yönelik olumsuz tutum ve ön yargılar oluşabilmektedir.^{3,5-9}

Yaşlılar toplumda kendilerine hizmet verilen birçok alanda güçlüklerle karşılaşmaktadır. Bu güçlüklerden biri de yaşlı ayrımcılığıdır.¹⁰ Yaşlı ayrımcılığı terimi, ilk kez 1969 yılında Amerika Ulusal Yaşlılık Enstitüsü Başkanı Robert Butler tarafından yaşlı insanlara yönelik ön yargı ve ayrımcılığı tanımlamak amacıyla kullanılmıştır.^{10,11} Yaşlı ayrımcılığına ilişkin literatürde birçok tanım yer almaktadır. Vefikuluçay Yılmaz ve Terzioğlu, yaşlı ayrımcılığı terimini, "Bir kişiye yalnızca yaşı nedeni ile gösterilen farklı tavır, ön yargı, davranış ve eylemleri içinde barındıran çok boyutlu bir terim" olarak tanımlamışlardır.¹⁰ Palmore ise "İleri yaşta bireylere yönelik ön yargıyı, tutum ve davranışlar aracılığı ile ifade eden bir terim" olarak tanımlamış ve yaşlı ayrımcılığının, ırk ve cinsiyet ayrımcılığından sonra üçüncü sırada yer alan en büyük "Ayrımcılık" türlerinden biri olduğunu belirtmiştir.¹² Yaşlılara yönelik ön yargı ve olumsuz tutumlarla sağlık bakım kurumları, iş yerleri ve sosyal yaşam gibi birçok alanda karşılaşmaktadır.¹⁰ Yapılan ça-

lışmalarda, yaşlı ayrımcılığının en çok yapıldığı yerlerden birinin sağlık hizmetleri alanı olduğu ve ayrımcılığın çoğunlukla gençler tarafından yapıldığı belirtilmektedir.⁸ Yaşlı ayrımcılığının verilen bakımın kalitesini azalttığı, yaşlı bireylerin bağımsızlıklarını ve karar verme süreçlerini olumsuz etkilediği, aynı zamanda benlik saygılarını azalttığı belirtilmektedir.^{11,13}

Hemşireler; hastanelerde, uzun süreli bakım ortamlarında ve hatta evlerde yaşlı hastalara doğrudan bakım vermektedirler.¹⁴ Toplumda yaşlılara yönelik eşitlikçi bakış açısı kazandırılması, olumlu tutum ve davranış geliştirilmesinde hemşirelerin rehberliğine gereksinim duyulmaktadır.⁶ Ayrıca, hemşirelik okullarının, hemşirelik öğrencilerini yaşlı nüfus ve yaşlı bakım talebindeki artışa hazırlama, mezun olduktan sonra yaşlı bireylerle çalışmaya motive etme gibi sorumlulukları bulunmaktadır.¹⁴ Gelecekte sağlık bakım ekibi içinde yer alacak olan hemşirelik öğrencilerinin topluma rehberlik etme ve yaşlı bireylere sağlık bakım hizmeti sunma gibi sorumluluklarını yerine getirirken, olumlu tutum içinde olmaları, ayrımcılık yapmamaları önemlidir. Eşitlikçi bakış açısıyla verilen bakım hizmeti; hasta memnuniyetinin artırılmasına, yaşlı bireylerin kendini değerli hissetmesine ve bağımsızlıklarının gelişmesine katkı sağlayacaktır. Olumsuz tutum ve davranışlar ise bakım kalitesini düşürecektir. Bu bağlamda, hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumları önem taşımaktadır. Ülkemiz de dâhil olmak üzere, çeşitli ülkelerde hemşirelik öğrencilerinin yaşlılık ve yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumlarını inceleyen birçok çalışma yapılmış ve bu çalışmalarda yaşlı bakımına yönelik farkındalığı ve talebi artırmak amaçlı girişimler kullanılmıştır.^{6,15-20} Özellikle, Batı ülkelerinde yapılan birçok çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin yaşlı erişkinlerle ve uzun süreli bakım verilen kurumlarda çalışmaya istekli olmadıkları ve bu isteksizliğin nedeninin yaşlıya yönelik ön yargılardan kaynaklandığı bulunmuştur.^{14,21-27} Doğu ülkelerinde ise öğrencilerin yaşlılarla çalışmaya daha istekli oldukları saptanmış ve kültürel farklılıkların isteklilikte etkili olabileceği vurgulanmıştır.²⁸⁻³⁰ Ülkemizde yapılan bazı çalışmalarda, öğrencilerin yaşlılarla çalışmaya istekli olmadıkları,

bazılarında ise istekli oldukları ve bu durumun yaşlılara karşı tutumları ile ilişkili olduğu saptanmıştır.^{6,8,15,19,31-34}

Sağlık bakım kurumlarında çalışacak olan hemşirelik öğrencilerinde yaşlı ayrımcılığı ile ilgili farkındalık oluşturulması, yaşlılık ve yaşlanmaya yönelik olumlu, ön yargısız, saygılı ve hoşgörülü bir tutum geliştirmelerinin sağlanabilmesi için, öncelikle öğrencilerin yaşlılara yönelik tutum ve düşüncelerinin belirlenmesi önemlidir.

Bu nedenle çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumlarının ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN TİPİ

Araştırma, tanımlayıcı nitelikte bir araştırmadır.

ARAŞTIRMANIN YERİ VE ZAMANI

Araştırma, Şubat-Mart 2018 tarihleri arasında Sinop Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümünde yürütülmüştür.

ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş, evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Veri toplama sürecinde sınıfta olan ve araştırmaya katılmayı kabul eden toplam 312 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmaya katılım oranı %74,82'dir.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmanın verileri, Sosyodemografik Özellikler Formu ve Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ) kullanılarak toplanmıştır.

Sosyodemografik Özellikler Formu: Sosyodemografik Özellikler Formu, araştırmacı tarafından ilgili literatür incelenerek hazırlanmıştır.^{3,6,12,17,25,30,35-37} Formda; öğrencilerin sosyodemografik özelliklerini (Sınıf, yaş, cinsiyet, anne-baba çalışma durumu vb.) ve yaşlılarla ilgili görüşlerini (Yaşlı bireyle yaşama durumu, ileride yaşlılarla çalışmayı isteme vb.) belirlemeye yönelik toplam 18 soru yer almaktadır.

Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği: Vefikuluçay Yılmaz ve Terzioğlu tarafından geliştirilen ölçek 23 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin "Yaşlılığın yaşamını sınırlama", "Yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık" ve "Yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık" konularını içeren üç alt boyutu bulunmaktadır: 1. Yaşlılığın Yaşamını Sınırlama (1, 5, 12, 14, 17, 19, 21, 22, 23. maddeler): Toplumun yaşlı bireyin sosyal yaşamını sınırlamaya ilişkin inanç ve algılarıdır. Bu boyuttan alınabilecek maksimum puan 45, minimum puan ise 9'dur. 2. Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık (2, 4, 6, 7, 8, 9, 13, 20. maddeler): Toplumun yaşlı bireye yönelik olumlu inanç ve algılarıdır. Bu boyuttan alınabilecek maksimum puan 40, minimum puan ise 8'dir. 3. Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık (3, 10, 11, 15, 16, 18. maddeler): Toplumun yaşlı bireye yönelik olumsuz inanç ve algılarıdır. Bu boyuttan alınabilecek maksimum puan 30, minimum puan ise 6'dır (Tablo 1). Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0,80'dir. Bu çalışmada, Cronbach alfa güvenirlik katsayısı 0,71 bulunmuştur. Ölçek her madde için "Kesinlikle katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Kararsızım", "Katılıyorum", "Tamamen katılıyorum" seçeneklerini içeren 5'li likert tipi bir ölçektir. Ölçekte olumlu tutum cümlelerine; tamamen katılıyorum "5" puan, katılıyorum "4" puan, kararsızım "3" puan, katılmıyorum "2" puan, kesinlikle katılmıyorum "1" puan alacak şe-

TABLO 1: Öğrencilerin YATÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları (n=312).

*YATÖ alt boyutları	Ölçek maddeleri	Min-Max	Ort±SS
Yaşlılığın yaşamını sınırlama	1, 5, 12, 14, 17, 19, 21, 22, 23	14-45	37.11±3.95
Yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık	2, 4, 6, 7, 8, 9, 13, 20	8-40	31.35±4.80
Yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık	3, 10, 11, 15, 16, 18	10-27	16.70±3.27
YATÖ toplam puan		45-107	85.18±7.99

* Yaşlı ayrımcılığı tutum ölçeği.

kilde puanlandırılmıştır. Olumsuz tutum cümleleri ise tamamen katılıyorum “1” puan, katılıyorum “2” puan, kararsızım “3” puan, katılmıyorum “4” puan, kesinlikle katılmıyorum “5” puan olacak şekilde puanlandırılmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 23, en yüksek puan 115’tir. Toplam puanın yüksek olması, yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumların olumlu olduğunu göstermektedir.¹⁰

VERİLERİN TOPLANMASI

Veri toplama araçları araştırmacı tarafından ders başlamadan önce ya da ders sonunda sınıf ortamında uygulanmıştır. Veri toplama formlarında öğrenci isimlerine yer verilmemiştir ve formların doldurulması yaklaşık olarak 6-8 dk sürmüştür.

VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Verilerin değerlendirilmesinde IBM Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) 21 paket programı kullanılmıştır. Değerlendirmede tanımlayıcı istatistikler (Frekans, ortalama, standart sapma), student t-testi, One-Way ANOVA, Kruskal Wallis testleri kullanılmıştır.

ARAŞTIRMANIN DEĞİŞKENLERİ

Araştırmanın bağımlı değişkeni YATÖ puanları, bağımsız değişkenleri ise öğrencilerin sosyodemografik özellikleridir.

ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Araştırma, Helsinki Deklarasyonu Prensipleri’ne uygun olarak yapılmıştır. Ayrıca, ölçeği geliştiren yazarlardan kullanım izni, araştırmacının bağlı bulunduğu kurumdan etik kurul izni (15.01.2018 tarih-2018/09 sayı) ve araştırmanın yapıldığı Sinop Üniversitesi Sağlık Yüksekokulundan yazılı izin (07.02.2018 tarih - E.808 sayı) alınmıştır. Veri toplama öncesi öğrencilere araştırmanın amacı açıklanmış, araştırmayı kabul eden öğrencilerden sözlü onam alınmıştır.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI VE GENELLENEBİLİRLİĞİ

Araştırma, yalnızca bir üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrenciler ile yürütülmüştür. Bu nedenle tüm hemşirelik öğrencilerine genellenemez.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin %27,2’sinin ikinci sınıfta olup; %72,4’ünün kız, %48,4’ünün Anadolu Lisesi mezunu, %79,5’inin aile tipinin çekirdek ve %39,8’inin en uzun süre ilde yaşadığı belirlendi. Öğrencilerin %81,4’ünün aile gelir düzeyi orta olup; %79,2’sinin annesinin çalışmamakta, %72,8’inin babasının çalışmakta olduğu belirlendi (Tablo 2).

Öğrencilerin %49,4’ü daha önce bir yaşlı ile birlikte yaşadığını ve bu öğrencilerin %50’si birlikte yaşadıkları yaşlının büyükanne ve büyükbabaları olduğunu ve onlarla 1-10 yıl arasında birlikte yaşadıklarını (%59,7) ve şu an bu yaşlıların birinci derece akrabaları ile birlikte yaşadıklarını (%66,3) belirtmekte idi. Ayrıca, öğrencilerin %53,2’si üniversiteyi bitirdikten ve aile kurduktan sonra ailesi ile yaşamayı istememekte, %77,6’sı ise mezun olduktan sonra yaşlı hastalara hizmet vermeyi istemektedir (Tablo 3).

Öğrencilerin YATÖ toplam puan ortalaması $85,18 \pm 7,99$ iken, alt boyut puan ortalamasında; yaşlının yaşamını sınırlama $37,11 \pm 3,95$, yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık $31,35 \pm 4,80$ ve yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık $16,70 \pm 3,27$ olarak bulundu (Tablo 1).

Tablo 2’de öğrencilerin sosyodemografik özelliklerine göre YATÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları karşılaştırıldığında; kız ve erkek öğrencilerin YATÖ alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu saptandı ($p < 0,05$). Kız öğrencilerin “Yaşlının yaşamını sınırlama” alt boyut puan ortalaması ($p = 0,048$) ile “Yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık” puan ortalamasının erkeklerden yüksek olduğu ($p = 0,002$); erkek öğrencilerin ise “Yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık” puan ortalamasının kızlardan yüksek olduğu ($p = 0,021$) bulundu. Ayrıca, annesi çalışan öğrencilerin “Yaşlının yaşamını sınırlama” alt boyut puan ortalamaları annesi çalışmayan öğrencilerden daha yüksek bulundu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlendi ($p = 0,009$). Ancak, öğrencilerin diğer sosyodemografik özellikleri ile YATÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları ara-

TABLO 2: Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerine göre YATÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları (n=312).

Özellikler	n (%)	Yaşının	Yaşlıya yönelik	Yaşlıya yönelik	YATÖ
		yaşamını sınırlama	olumlu ayrımcılık	olumsuz ayrımcılık	Toplam
		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Sınıf					
1. sınıf	80 (25,6)	37,23±4,81	31,53±5,03	17,07±3,47	85,85±9,58
2. sınıf	85 (27,2)	37,20±3,44	31,45±4,19	16,69±3,50	85,35±7,39
3. sınıf	70 (22,4)	36,85±3,94	31,12±5,08	16,01±3,01	84,00±6,87
4. sınıf	77 (24,7)	37,14±3,54	31,27±5,00	16,97±2,97	85,38±7,78
		F=0,138	F=0,110	F=1,558	F=0,725
		p=0,937	p=0,954	p=0,200	p=0,538
Cinsiyet					
Kız	226 (72,4)	37,41±3,71	30,97±4,69	17,06±3,26	85,45±7,86
Erkek	86 (27,6)	36,33±4,44	32,37±4,97	15,77±3,13	84,48±8,31
		t=2,000	t=-2,314	t=3,133	t=0,951
		p=0,048*	p=0,021*	p=0,002*	p=0,342
Mezun olunan okul					
Sağlık Meslek Lisesi	63 (20,2)	37,88±3,84	30,74±4,03	16,77±3,13	85,41±7,48
Düz Lise	53 (17)	37,39±4,62	32,15±4,84	16,71±3,00	86,26±8,94
Anadolu Lisesi	151 (48,4)	36,73±3,76	31,00±5,25	16,73±3,42	84,47±8,11
Diğer	45 (14,4)	37,00±3,83	32,48±3,90	16,51±3,36	86,00±7,03
		F=1,375	F=1,950	F=0,067	F=0,897
		p=0,250	p=0,121	p=0,978	p=0,443
Aile tipi					
Çekirdek aile	248 (79,5)	37,19±4,07	31,18±4,89	16,78±3,31	85,16±8,12
Geniş aile	64 (20,5)	36,81±3,45	32,01±4,39	16,42±3,14	85,25±7,50
		t=0,694	t=-1,227	t=0,784	t=-0,072
		p=0,488	p=0,221	p=0,434	p=0,943
Aile gelir düzeyi					
Düşük	26 (8,3)	36,30±4,29	31,30±4,24	16,38±3,44	84,00±7,95
Orta	254 (81,4)	37,13±3,88	31,27±5,02	16,73±3,22	85,14±7,92
Yüksek	32 (10,3)	37,62±4,24	32,06±3,20	16,75±3,62	86,43±8,60
		KW=1,381	KW=0,612	KW=0,071	KW=1,224
		p=0,501	p=0,786	p=0,965	p=0,542
Anne çalışma durumu					
Çalışıyor	65 (20,8)	38,26±3,19	31,61±3,49	16,81±3,20	86,69±7,09
Çalışmıyor	247 (79,2)	36,81±4,08	31,29±5,09	16,68±3,30	84,78±8,17
		t=2,644	t=0,483	t=0,296	t=1,713
		p=0,009*	p=0,629	p=0,768	p=0,088
Baba çalışma durumu					
Çalışıyor	227 (72,8)	37,09±4,14	31,08±4,57	16,70±3,35	84,80±7,96
Çalışmıyor	85 (27,2)	37,18±3,41	32,29±5,29	16,72±3,08	86,21±8,02
		t=-0,190	t=-1,979	t=-0,069	t=-1,390
		p=0,849	p=0,050	p=0,945	p=0,166

* p<0,05, KW: Kruskal Wallis testi; t: Student t testi; F: One-Way ANOVA; YATÖ: Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği.

sında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmadı (p>0,05).

Tablo 3'te öğrencilerin yaşlılar ile ilgili bazı özelliklerine göre YATÖ toplam ve alt boyut puan

TABLO 3: Öğrencilerin yaşlılar ile ilgili bazı özelliklerine göre YATÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları (n=312).

Özellikler	n (%)	Yaşlının	Yaşlıya yönelik	Yaşlıya yönelik	YATÖ
		yaşamını sınırlama	olumlu ayrımcılık	olumsuz ayrımcılık	Toplam
		Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS	Ort±SS
Daha önce bir yaşlı ile birlikte yaşama (n=312)					
Evet	154 (49,4)	37,11±3,74	31,69±5,08	16,55±3,23	85,31±7,92
Hayır	158 (50,6)	37,12±4,16	31,08±4,51	16,85±3,32	85,06±8,08
		t= -0,008	t= 1,007	t= -0,797	t= 0,274
		p= 0,994	p= 0,315	p= 0,426	p= 0,784
Hangi yaşlı ile birlikte yaşadığı (n=154)					
Büyükanne-büyükbaba	77 (50)	37,25±3,34	31,97±4,33	16,10±2,92	85,33±6,58
Sadece büyükanne	62 (40,3)	37,11±3,94	31,67±5,34	17,20±3,74	86,00±8,75
Sadece büyükbaba	15 (9,7)	36,40±4,88	29,73±7,18	16,20±1,971	82,33±10,25
		KW= 0,300	KW= 0,733	KW= 2,790	KW= 0,881
		p= 0,861	p= 0,693	p= 0,248	p= 0,644
Yaşlı ile kaç yıl birlikte yaşadığı (n=154)					
1-10 yıl	92 (59,7)	37,31±3,85	32,13±4,26	16,53±3,16	85,97±7,85
11 yıl ve üzeri	62 (40,3)	36,82±3,57	30,90±6,06	16,59±3,36	84,32±7,98
		t=0,800	t=1,475	t=-0,120	t=1,274
		p=0,425	p=0,142	p=0,904	p=0,204
Yaşlı bireylerin şu an kimlerle yaşadığı (n=282**)					
Birinci derece akrabalar ile	187 (66,3)	37,00±3,87	31,40±5,04	16,86±3,44	85,26±8,44
Yalnız	95 (33,7)	37,49±4,10	30,88±4,60	16,50±3,18	84,88±7,92
		t= -0,994	t= 0,837	t= 0,841	t= 0,362
		p= 0,321	p= 0,403	p= 0,401	p= 0,717
Üniversiteyi bitirdikten ve aile kurduktan sonra aile ile yaşamayı isteme (n=312)					
Evet	146 (46,8)	37,32±3,54	31,78±4,13	16,92±3,24	86,04±7,35
Hayır	166 (53,2)	36,93±4,28	30,98±5,31	16,51±3,30	84,43±8,46
		t= 0,891	t= 1,481	t= 1,904	t= 1,779
		p= 0,374	p= 0,140	p= 0,275	p= 0,076
Mezun olduktan sonra yaşlı hastalara hizmet vermeyi isteme (n=312)					
Evet	242 (77,6)	37,61±3,62	32,00±4,41	16,72±3,23	86,34±7,62
Hayır	70 (22,4)	35,41±4,55	29,12±5,41	16,64±3,44	81,18±7,98
		t= 3,711	t= 4,548	t= 0,189	t= 4,930
		p= 0,000*	p= 0,000*	p= 0,850	p= 0,000*

* p<0,05, ** 30 öğrenci yaşlının vefat ettiğini belirtmiştir. KW: Kruskal Wallis testi; t: Student t testi; F: One-Way ANOVA; YATÖ: Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği.

ortalamaları karşılaştırıldı. Öğrencilerin mezun olduktan sonra yaşlı hastalara hizmet vermeyi isteme durumunun; yaşlının yaşamını sınırlama (p=0,000), yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık (p=0,000) ve YATÖ toplam puan ortalamalarında (p=0,000) istatistiksel olarak anlamlı değişikliklere neden olduğu saptandı, yaşlı hastalara hizmet vermeyi isteyen öğrencilerin puan ortalamalarının istemeyen öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlendi. Ancak, öğrencilerin diğer yaşlı ile ilgili özellikleriyle

YATÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmadı (p>0,05).

TARTIŞMA

Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumlarının incelendiği bu çalışmada, genel olarak öğrencilerin olumlu tutuma sahip olduğu belirlenmiştir (85,18±7,99). Literatürde, bu çalışma ile benzer şekilde öğrencilerin yaşlılara yö-

nelik olumlu tutuma sahip olduklarının saptandığı çalışmaların yanı sıra, orta ya da olumsuz düzeyde tutuma sahip olduklarının saptandığı araştırmalar da mevcuttur.^{3,6,8,14,15,19,20,27,31-34,37-43} Çalışmada, öğrencilerin olumlu tutuma sahip olmalarının Türk kültüründe yaşlıya önem verilmesi, saygı ve sevgi duyulması gibi kültürel özelliklerden ve okulda alınan eğitimden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Öğrencilerin YATÖ puanları cinsiyet açısından incelendiğinde, erkek öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortalamalarının kız öğrencilerden yüksek olduğu; kız öğrencilerin yaşlılığın yaşamını sınırlama ve yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık puan ortalamalarının erkek öğrencilerden yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 2). Bu çalışma ile benzer şekilde yapılan araştırmalarda da erkek öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puanlarının yüksek olduğu bulunmuştur.^{8,40,43,44} Çalışma sonuçlarının aksine, kız öğrencilerin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ya da benzer puan ortalamalarının elde edildiği çalışmalar da mevcuttur.^{6,32-34,36,37,39,45-47} Erkek öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortalamalarının yüksek olduğu çalışmalarda, bu farkın kadınların güzellik kavramını gençlikle bağdaştırmaları ve yaşlandıkça çirkinleşeceklerini düşünmelerinden kaynaklı anksiyete yaşamalarından ya da kadının toplumsal rolünden kaynaklanabileceği belirtilmiştir.^{8,40}

Çalışmada, öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumlarını etkileyen bir diğer faktör de anne çalışma durumudur (Tablo 2). Annesi çalışan öğrencilerin, yaşlılığın yaşamını sınırlama alt boyut puanları çalışmayan öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Bu durum, kadınların çalışma yaşamına girmesiyle evde yaşlı ile ilgilenecek zamanının olmaması ve dolayısıyla yaşlı ebeveynlerle aynı evde yaşayamamasından kaynaklanıyor olabilmektedir. Bu sonuçlara paralel olarak, farklı çalışmalarda benzer şekilde anne ve baba mesleğinin öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumlarını etkilediği saptanır iken Demiray ve Dalyılmaz'ın çalışmasında anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir.^{6,33,34,46}

Öğrencilerin yaşlılarla ilgi bazı özellikleri ve YATÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasındaki ilişki incelendiğinde; mezun olduktan sonra yaşlı hastalara hizmet vermeyi isteme durumunun yaşlıya yönelik tutumlarda anlamlı farklılığa neden olduğu saptanmış ve genel olarak öğrencilerin büyük çoğunluğu (%77,6) mezun olduktan sonra yaşlı hastalara hizmet vermeyi istediğini belirtmiştir (Tablo 3). Mezuniyet sonrası yaşlı bireye bakım vermek isteyen öğrencilerin yaşlılığın yaşamını sınırlama, yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık ve YATÖ toplam puan ortalamaları istemeyen öğrencilerden yüksek bulunmuştur. Bu sonuç, literatür ile benzerlik göstermektedir. Yapılan çalışmalarda, benzer şekilde ileride yaşlı birey ile çalışmak isteyen öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puan ortalamaları yüksek bulunmuştur.^{6,9,46} Bu çalışmanın sonuçlarından farklı olarak, Köse ve ark. nın yaptığı çalışmada, öğrencilerin yaşlı bireyler ile çalışmak istedikleri, ancak yaşlıya yönelik tutumlarının olumsuz olduğu saptanmıştır.⁴⁸ Bazı çalışmalarda ise öğrencilerin YATÖ puanları yüksek olmasına rağmen yaşlıyla çalışmak istemedikleri bulunmuş, bazı çalışmalarda yaşlı ile çalışmada istekli olma ile YATÖ puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır.^{33-36,40} Yurt dışında yapılmış farklı çalışmalarda ise hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylerle çalışmada istekli olmadıkları ya da orta düzeyde istekli oldukları belirlenmiştir.^{14,37,49} Bu araştırmada, öğrencilerin yüksek oranda mezuniyet sonrası yaşlı hastalara hizmet vermek istemesi sevindirici bir sonuçtur. Giderek yaşlanan toplumumuzda öğrencilerin ayrımcılık yapmadan ve istekli olarak yaşlı bireylerle çalışmayı istemeleri oldukça değerlidir. Böyle olumlu bir sonucun öğrencilerin okulda aldıkları eğitimler sayesinde yaşlı hastalara karşı olumlu tutum geliştirmeleri ve yaşlı bakımının önemini kavramalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmanın sonucunda, sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümü öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına yönelik olumlu tutuma sahip oldukları ve bu tutumlarını cinsiyet, anne çalışma durumu ve mezun olduktan sonra yaşlı hastalara hizmet ver-

meyi istemenin etkilediği saptanmıştır. Bu, hemşirelik mesleğinin yaşlı hasta bakımındaki önemi düşünülürken sevindirici bir sonuçtur. Henüz mezun olmamış hemşirelik öğrencilerinin yaşlılara yaşlı ayrımcılığının farkında olarak bakım verebilmeleri ve bu konuda bilinçli olmaları önemlidir. Bu nedenle, eğitim müfredatlarında yaşlı hasta bakımına yönelik ders sayılarının artırılması ve öğrencilerin olumlu tutum ve davranış geliştirmesine katkı sağlayacak girişimsel çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi

alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Bu çalışma tamamen yazarın kendi eseri olup başka hiçbir yazar katkısı alınmamıştır.

KAYNAKLAR

- United Nations, Department of Economic and Social Affairs. Population Division World Population Prospects: The 2017 Revision, Key Findings and Advance Tables. Working Paper No. ESA/P/WP/248; 2017. p.11.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). İstatistiklerle Yaşlılar, 2017. Haber Bülteni; 2017. Sayı: 27595.
- Ateş S, Ardiç E, Yılmaz İ, Seller K, Erdoğan Ç, Kuldal CV. [Determination of health science faculty students' attitudes towards elderly individuals and the influential factors]. International Journal of Psychiatry and Psychological Researches. 2018;12:51-69. [Crossref]
- Beğzer T, Yavuzer H. [Aging and aging epidemiology]. Klinik Gelişim. 2012;25:1-3.
- Pearson WS, Bhat-Schelbert K, Probst JC. Multiple chronic conditions and the aging of America: a challenge for primary care physicians. J Prim Care Community Health. 2012;3(1):51-6. [Crossref] [PubMed]
- Altay B, Aydın T. [Evaluation of the attitudes of nursing students towards ageism]. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi. 2015;12(1):11-8. [Crossref]
- Çilingiroğlu N, Demirel S. [Ageing and ageism]. Turkish Journal of Geriatrics. 2004;7(4):225-30.
- Köse G, Ayhan H, Taştan S, İyi Gün E, Hatipoğlu S, Açıkkel HC. [Determination of the attitudes of students from different department in the field of health on the discrimination against the elders]. Gülhane Tıp Dergisi. 2015;57(2):145-51. [Crossref]
- Yılmaz MÇ, İnce FZ. [Relationship between nursing and elderly care students' attitudes towards ageism]. Belitug Nursing Journal. 2017;3(4):281-96. [Crossref]
- Vefikuluçay Yılmaz D, Terzioğlu F. [Development and psychometric evaluation of ageism attitudes scale among the university students]. Turkish Journal of Geriatrics. 2011;14(3):259-68.
- Akdemir N, Çınar Fİ, Görgülü Ü. [Perception of ageing and ageism]. Turkish Journal of Geriatrics. 2007;10(4):215-22.
- Palmore EB. Ageism in Canada and the United States. J Cross Cult Gerontol. 2004;19(1):41-6. [Crossref] [PubMed]
- Courtney M, Tong S, Walsh A. Acute-care nurses' attitudes towards older patients: a literature review. Int J Nurs Pract. 2000;6(2):62-9. [Crossref] [PubMed]
- Chi MJ, Shyu ML, Wang SY, Chuang HC, Chuang YH. Nursing students' willingness to care for older adults in Taiwan. J Nurs Schol. 2016;48(2):172-8. [Crossref] [PubMed]
- Adıbelli D, Türkoğlu N, Kılıç D. [Determining critical thinking dispositions of nursing: a comparative study]. DEUHYO ED. 2013;6(1):2-8.
- Williams B, Anderson MC, Day R. Undergraduate nursing students' knowledge of and attitudes toward aging: comparison of contextbased learning and a traditional program. J Nurs Educ. 2007;46(3):115-20.
- Higgins I, Van Der Riet P, Slater L, Peek C. The negative attitudes of nurses towards older patients in the acute hospital setting: a qualitative descriptive study. Contemp Nurse. 2007;26(2):225-37. [Crossref] [PubMed]
- de la Rue MB. Preventing ageism in nursing students: an action theory approach. Aust J Adv Nurs. 2003;20(4):8-14.
- Ayaz Alkaya S, Birimoğlu Okuyan C. [Nursing students' attitudes towards the elderly]. Journal of Hacettepe University Faculty of Nursing. 2017;4(1):43-52.
- King BJ, Roberts TJ, Bowers BJ. Nursing student attitudes toward and preferences for working with older adults. Gerontol Geriatr Educ. 2013;34(3):272-91. [Crossref] [PubMed] [PMC]
- Happell B. Nursing home employment for nursing students: valuable experience or a harsh deterrent? J Adv Nurs. 2002;39(6):529-36. [Crossref] [PubMed]
- Haron Y, Levy S, Albagli M, Rotstein R, Riba S. Why do nursing students not want to work in geriatric care? A national questionnaire survey. Int J Nurs Stud. 2013;50(11):1558-65. [Crossref] [PubMed]
- McCann TV, Clark E, Lu S. Bachelor of nursing students' career choices: a three-year longitudinal study. Nurse Educ Today. 2010;30(1):31-6. [Crossref] [PubMed]
- Moyle W. Nursing students' perceptions of older people: continuing society's myths. Aust J Adv Nurs. 2003;20(4):15-21.
- Stevens JA. Student nurses' career preferences for working with older people: a replicated longitudinal survey. Int J Nurs Stud. 2011;48(8):944-51. [Crossref] [PubMed]
- Henderson J, Xiao L, Siegfloff L, Kelton M, Paterson J. Older people have lived their lives: first year nursing students' attitudes towards older people. Contemp Nurse. 2008;30(1):32-45. [Crossref]

27. Rathnayake S, Athukorala Y, Siop S. Attitudes toward and willingness to work with older people among undergraduate nursing students in a public university in Sri Lanka: a cross sectional study. *Nurse Educ Today*. 2016;36:439-44. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
28. Lee AC, Wong AK, Loh EK. Score in the palmore's aging quiz, knowledge of community resources and working preferences of undergraduate nursing students toward the elderly in Hong Kong. *Nurse Educ Today*. 2006;26(4):269-76. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
29. Cheng M, Cheng C, Tian Y, Fan X. Student nurses' motivation to choose gerontological nursing as a career in China: a survey study. *Nurse Educ Today*. 2015;35(7):843-8. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
30. Xiao LD, Shen J, Paterson J. Cross-cultural comparison of attitudes and preferences for care of the elderly among Australian and Chinese nursing students. *J Transcult Nurs*. 2013;24(4):408-16. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
31. Salman ML, Gülçek E, Aylaz R, Polat F. [Evaluation of the attitudes of nursing students towards elderly people]. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*. 2018;11(2):1-7.
32. Boz H, Gökçe N, Özüstün Kırıl A, Mutlu E, Selvi N, Ünlü D, et al. [Comparison of attitudes of faculty of health sciences and faculty of economics and administrative sciences' students towards elder discrimination]. *Kastamonu Sağlık Akademisi*. 2017;2(1):32-54. [[Crossref](#)]
33. Çilingir D, Bulut E, Hintistan S. [Attitudes of nursing students towards ageism]. *DEUHF ED*. 2017;10(3):137-43.
34. Demiray T, Dal Yılmaz Ü. [Opinions of the nursing students on ageism]. *İstanbul Med J*. 2017;18:7-12. [[Crossref](#)]
35. Bahadır-Yılmaz E. The relationship between nursing students' professional values and their attitudes towards the elderly people: a cross-sectional study. *Nurse Educ Today*. 2018;70:8-12. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
36. Ünsar S, Erol Ö, Kurt S, Türüng F, Dinlegör Sekmen I, Sak C, et al. [Evaluation of ageism attitudes of nursing students]. *Cumhuriyet Nurs J*. 2012;1:12-13.
37. Yılmaz MÇ, İnce FZ. Relationship between nursing and elderly care students' attitudes towards ageism. *Belitung Nursing Journal*. 2017;3(4):281-96. [[Crossref](#)]
38. Che CC, Chong MC, Hairi NN. What influences student nurses' intention to work with older people? A cross-sectional study. *Int J Nurs Stud*. 2018;85:61-7. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
39. Güven ŞD, Muz GU, Ertürk NE. [The attitudes of university students towards elderly discrimination and the relation of these attitudes with some variables]. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2012;15(2):99-105.
40. Olak A, Tümer A. [Freshman and senior nursing students' attitudes towards elderly discrimination]. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*. 2018;8(14):3-67.
41. Şahin H, Erdem Y. [Determining the attitudes of nursing students toward the elderly]. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2017;1:219-32.
42. Zhang S, Liu YH, Zhang HF, Meng LN, Liu PX. Determinants of undergraduate nursing students' care willingness towards the elderly in China: attitudes, gratitude and knowledge. *Nurse Educ Today*. 2016;43:28-33. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]
43. Çınar D, Karadakovan A, Karaca Sivrikaya S. Investigation of the attitudes of university students to discrimination of the elderly. *North Clin Istanbul*. 2018;5(1):25-30.
44. McConatha JT, Hayta V, Rieser-Danner L, McConatha D, Polat TS. [Turkish and US attitudes toward ageing]. *Educational Gerontology*. 2004;30(3):169-83. [[Crossref](#)]
45. Soyuer F, Ünal D, Güleser N, Elmalı F. [The attitudes of health vocational school students towards ageism and the relation of these attitudes with some demographical variables]. *Mersin Univ Sağlık Bilim Derg*. 2010;3(2):20-5.
46. Yılmaz E, Özkan S. [Attitudes of nursing students towards ageism]. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*. 2010;3(2):35-53.
47. Uzun Y, Mersin S, Öksüz E. [Attitudes towards elderly of young]. *The Journal of International Social Research*. 2015;8(37):1143-9. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)] [[PMC](#)]
48. Köse G, Ayhan H, Taştan S, İyigün E, Hatipoğlu S, Açıkel CH. [Determination of the attitudes of students from different department in the field of health on the discrimination against the elders]. *Gülhane Tıp Derg*. 2015;57(2):145-51. [[Crossref](#)]
49. McLafferty I, Morrison F. Attitudes towards hospitalized older adults. *J Adv Nurs*. 2004;47(4):446-53. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]